

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Kielen rooli CLIL-opetuksessa ja oppiaineiden tiedonalakohtaiset kielet

Turku 14.3.2018

kristiina.skinnari@jyu.fi

Esityksen sisältö

Mitä kieli on?

Kieli POPSissa

Kieli CLIL-opetuksessa

Tiedonalakohtaiset kielet

Mitä kieli on?

- Muuttuva kielikäsitys:
näkykö koulun
käytänteissä?

Kieli rakenteena > kieli toimintana, merkitysten rakentajana

Normatiivisuus > moninormisuus

Kieli yksilön aivoissa > vuorovaikutuksessa

Kansalliskieli-ideologia > rajojen ylitys

Kielten erillisuus > kieleily

Yksikielisyys > monikielisyys

Kielitaito: virheiden korjaaminen > resurssien käyttö rikkautena

Kielen rooli POPSissa

- Osa laajempaa kulttuurista kehystä
- Kielitietoisuus
- Monikielisyys
- Jokainen opettaja on kielen opettaja

Mistä olemme tietoisia?

Jokainen on monikielinen: miten?

Millä tavoin kielenopettaja?

(Skinnari & Nikula 2017)

Kielitietoisuus POPSissa

Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa.

Ei vain
kielten
oppiminen

Ketkä
keskustelevat?
Missä ja milloin?

Jokaisella oppiaineella on oma kielensä,
tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen
kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan
ilmiöön eri näkökulmia.

Opetuksessa edetään **arkikielestä käsitteellisen
ajattelun kieleen.**

Montako kieltä
matematiikan
tunnilla?

Opettaja tulkkina ja
ohjaajana
tiedonalakohtaisiin
kieliin

Kielitieteisessä koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja. (POPS 2014: 28)

Opitaanko kieltä vain
kuuntelemalla ja
lukemalla?

Kielitietoisuus

Eksplisiittistä tietoa kielestä sekä tietoista havaitsemista ja herkkyyttä kielen opetuksesta, oppimisesta ja käytöstä (Cenoz, Gorter & May 2017: 7).

Opettajien pedagoginen kielitietoisuus (Aalto & Tarnanen 2017: 251)

= miten opettajat ymmärtävät kielen roolin, kielen käytön ja kielen oppimisen suhteessa oppisisältöihin

- Kykyä tehdä havaintoja suullisen ja kirjoitetun kielen tehtävistä ja ominaisuuksista oppimistilanteissa
- Pedagogista tietoa ja taitoa, herkkyyttä, oppilaiden kielellisten taitojen ja taustojen tuntemusta, ongelmien tunnistamista

Monikielisyys POPSissa

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on **monikielisyys**. **Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen**. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. (POPS 2014: 28)

> Kieliin liittyvät arvot ja asenteet, kielten erilainen asema

Kaksikielinen opetus POPSissa

- Kotimaisten kielten kielikylypy
- Muu laajamittainen kaksikielinen opetus (> 25 %)
- Suppeampi/kielirikasteinen kaksikielinen opetus (< 25 %)

Tuoko määrittely selkeyttä
opetuksen järjestämiseen ja
opettamiseen?
Sopiiko toiminta näihin rajoihin?
(Peltoniemi ym. 2018; Sjöberg ym.
2018)

Kieli CLIL- opetuksessa

- Integraatio = sisältö + kieli? sisältö + kielet? sisällöt + kielet?
- Kaksikielisyydestä monikielisyyteen
- Oppiainerajoja ylittävä opetus
- Miksi CLIL-opetusta?
- Tuloksia kielen oppimisen kannalta – entä sisällön oppiminen?
- Tavoitteet: sisältötavoitteet määrätty > kieltä koskevat joustavat
- Kieli kohteena ja välineenä: työkalu?
- Millaista kielitaitoa CLIL kehittää?
- CLIL-tuntien vuorovaikutus?

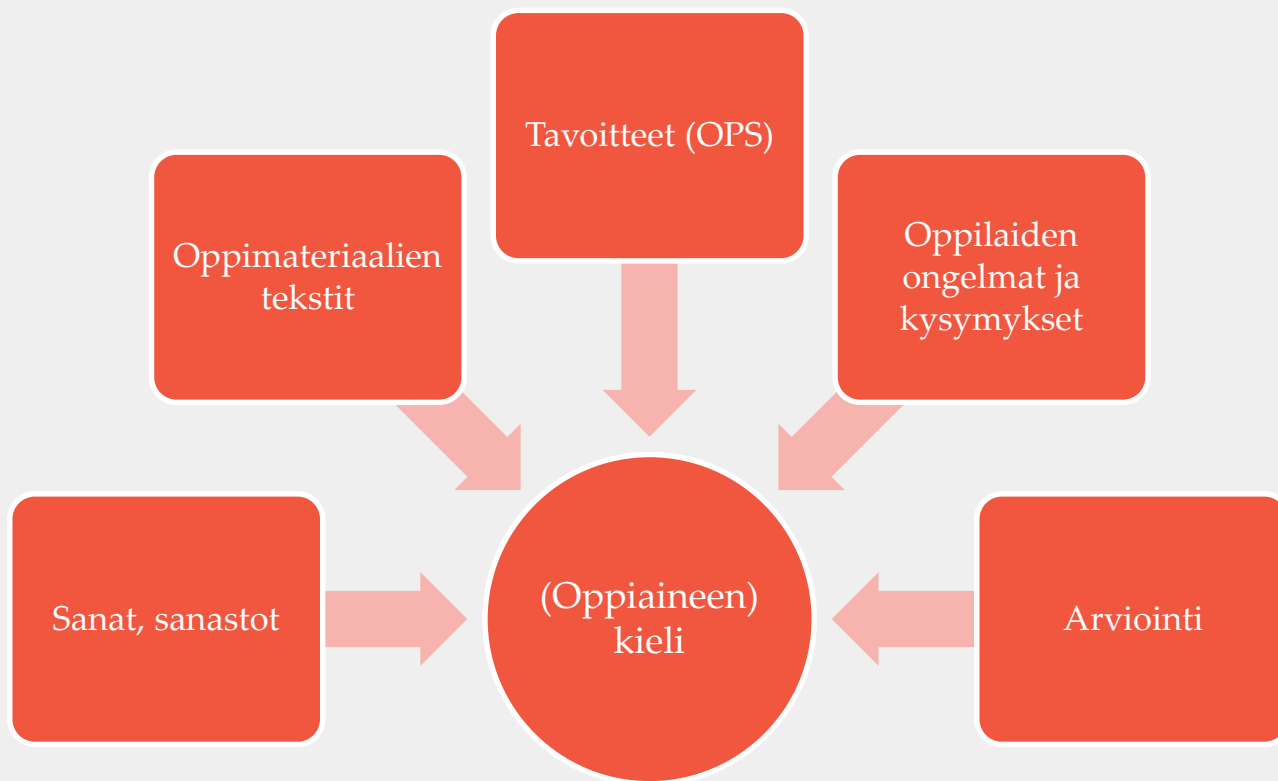

Näkökulmia kieleen CLIL-opetuksessa

- Sanastot, käsitteet, termit > määritelmät
- Laajemmat tekstilajit ja niihin liittyvät käytänteet? Tavat puhua?
- Miten kieltä opetetaan ja opitaan?
- Miten vieras kieli vaikuttaa sisällönoppimiseen?
- Millaista on CLIL-tuntien vuorovaikutus?

Missä kieli tulee näkyväksi?

Kognitiiviset diskurssifunktiot CDF (Dalton-Puffer 2016)

- Kielen rooli eri oppiaineissa ja yli oppiainerajojen
- Luokittelu, määrittely, kuvaaminen, arviointi, selittäminen, tutkiminen, raportointi
- Esim. Classify: classify, compare, contrast, match, structure, categorise, subsume
- Define: define, identify, characterise
- Describe: describe, label, identify, name, specify

CDF käyttö?

- Kieliasiantuntijoiden ja sisältöasiantuntijoiden yhteinen työkalu
- Opetussuunnitelmien laatiminen ja arviointi
- Oppiaineiden tekstilajien ja käytänteiden tunnistaminen (ei vain sanastot)
- Oppimateriaalin laatiminen ja käyttö
- Arviointi

Integrointi

- Ei kahta erillistä rinnakkaista järjestelmää (kieli + sisältö) vaan pyrkimys ymmärtää ”sisältöjen kieliä”
- Tiedonalakohtaiset kielet

Oppiaineiden tiedonalakohtai set kielet

- Käsitteet, tekstisisällöt, tapa katsoa ja jäsentää maailmaa ja puhua siitä
- Puhutko fysiikkaa? Miten luetaan historiaa? Miten kirjoitetaan luonnontieteellinen raportti? Miten liikunnan tunneilla puhutaan ja toimitaan kielen varassa? Montako kieltä on matematiikassa?

Opettajat kuvaavat oppiaineensa kieltä

Omaa ja yhteistä

- 7 opettajahaastattelua (4 CLIL) 2016
- Ma, Fy, Ke, Hi, Li, Bg, Ge

Käsitteet, termit, sanasto

*joka tieteenalallahan on oma kielensä eikä sitä esimerkiksi biologiasta voi puhua, jos ei osaa niitä biologian **käsitteitä** ja näin pitäis niinku osata joka tieteenalan **perussanasto ja käsitteet**, mitä ne tarkoittaa, että voi keskustella siitä asiasta...meillähän tulee aivan älyttömästi uusia sanoja ja uusia käsitteitä, että kun ne suomeksiki on jo vaikeita, sitten ne pitäis **vielä englanniksi** (T3 Bg, Ge)*

Sanat kantavat merkityksiä

*jokaisella sanalla on hyvinkin laaja tai tämmönen eksakti merkitys, mutta myös semmonen, että sun täytyy ymmärtää ne kielen kannalta ne käsitteet, että sä pystyt ymmärtää sen kemian, eli niissä on kyllä paljon tämmösiä **omia sanoja ja käsitteitä**, jotka on osa sitä oppimista, että esimerkiksi fysiikassa niin kyllä se on aikalailla sitä, että se on **käsitteiden opettelu ja mallien opettelu** ja sitte sitä, että osaatko vaikka laskea, se yhistyy se matematiikka. No kyllähän matematiikka on kieli, että siinäkin on ne omat merkityksensä niillä **merkeillä ja numeroilla**...teksti on hyvin semmosta, että kaikki pyritään sanomaan mahdollisimman **selvästi ja lyhyesti**, että semmosta vähän niinku turhaa tekstiä ei kauheesti oo, että voi olla tosi lyhyt teksti, mutta jokasella lauseella on hyvin niinku suuri merkitys (T5 Ma, Fy, Ke)*

Teksti

*jos lukee jonkun historian kirjan tekstiä, ihan oikeesti rupee analysoimaan sitä, se on aika vaikee, että ne rakenteet hyppii jostakin lauseesta toiseen ja ne **pitää osata yhdistää**, että mitä tää niinku, se ei oo vaan, että joku teki näin ja sitten hän teki näin, se **logiikka ei oo suoraviivaista**, mutta pitää myös oppia yhdistelee, oisko se syy-seuraus kuitenkin sieltä löydyttävä...aika harvoin sanoo, että he tekivät tämän asian, koska, että se on paljon monimutkaisempi...harvoin vaan menee, että tämä tapahtu koska...joskus pitäis ihan oikeesti, pitäis varmaan lukee enemmän ja tarkistaa enemmän, että pitäis ja pitäis miettimään niinku oppilaan, tai että mitenkä he, mitenkä vaikee se on heille (T6 Hi)*

Arkikieli vs. akateeminen kieli

[H: tavoittaako kokeet sen ymmärryksen sieltä vai kuinka paljon siellä kokeissa se kielellinen tuottaminen...tuleeks se siihen väliin just semmonen, että ei osata niinku käyttää kieltä, tietynlaista luonnontieteellistä kieltä, et selitetään asioita arkikielellä?]

*no välillä joo, välillä tulee, mutta sitten tietenki iästä riippuen mä annan sitä jonkun verran kyllä vielä anteeksi, että ei voi olettaa, et seiskaluokkalainen osaa kauhean eksaktisti selittää jotaki kemian ilmiötä, mutta jos hän osaa **omin sanoin** kertoo sillain, että mä ymmärrän, mitä hän tarkoittaa niin se riittää (T5 Ma, Fy, Ke)*

Omin sanoin/oppiaineen kielellä?

- Kieli rakentaa ymmärrystä ja sen välityksellä ilmaistaan osaamista?
- Mistä tietää, että oppilas on ymmärtänyt?
- Miten kielitaito vaikuttaa arviointiin?

Merkitys sanojen takana?

*hänen ope oli käyttänyt aivan samaa lausetta kun mitä minä käytän omassa opetuksessani ja onhan se nyt jotenki aika (.) hämmentävä tilanne (.) et **eihän se asia ole siinä** lauseessa...tää sama on tullu esille siinä yhteisopettajuudessa et sitä pystyy tekemään suhteellisen helposti ihan tupuhupuluputekniikalla et toinen alottaa lauseen ja toinen jatkaa sen koska me ajattelemme täsmälleen samalla tavalla täsmälleen samaa lausetta...sillon ku tulee se tunne et okei mun oppilaat ei oo tajunnu jotaki mä en niinku saa niitä ymmärtämään tai innostumaan tai jotaki nii sit aina ettii syytä itestään ja aattelee et no mä en oo vaa osannu (.) selittää tai opettaa tai innostaa (.) mut sit ku kuulee että toiset sanoo täsmälleen saman lauseen (.) ni sit sit se niinku on vahvistaahan se siinä mielessä et okei en mä ollu siis huonompi vaan **mä osasin sanoa juuri sen lauseen mikä tässä kohdassa pitää sanoa (.) mutta (.) mut entäs jos ei se oppilas tajua sitä lausetta ja se on se ainoa lause (.) jota siitä asiasta käytetään** niin onhan se niinku jotenkin aika omituista että kyllähän siinä jotenki sen pitäis olla elävämpää (T7 Ma)*

CLIL-tuntien vuorovaikutus (Escobar Urmeneta & Walsh 2017)

- Kielellistä työstämistä paljon, toistoa, parafraaseja
- Kuka puhuu?
- Millä kielellä?
- Neuvottelu
- Korjaaminen, palaute
- Väärinymmärrykset
- Kysymykset, ymmärryksen tarkistaminen
- Multimodaalisuus: tuki

Oppituntiesimerkki

- 7. luokan fysiikka
- CLIL

Kieltä vai sisältöä?

- 1 T we had these newton's laws and stuff and this also has
2 a fancy name called hooke's law
- 3 LF1 yeah
- 4 LF2 **what? hooke's law?**
- 5 T so this means that extension [is proportional to the force.]
- 6 LF2 [(x) hooke's law]
- 7 LF hooke's law
- 8 LF hooke's law
[...]
- 9 T and (.) this is one example [of these]
- 10 LF2 [**is that**] (.) I'm sorry is that pra- or pro=
11 **LF =pra**
- 12 T proportional=
13 LF2 =okay

14 T so you will find that ma- in in physics in you have many things that are one thing is

15 [proportional to the other]

16 LF6 [(xxx)] propo-

17 LF2 [pro]=

18 T =which for instance means that if you double the-

19 LF6 pro

20 LF2 [pro]

21 T [double] the one quantity then the other will be doubled as well

22 LF2 extension is proportional

23 LF6 what does that proportional mean

24 T you mean in finnish

25 LF6 yeah

26 T it's suoraan verrannollinen

27 LF2 suoraan

28 LF6 suoraan=

29 LF2=verrannollinen

30 LF6 (emmä) ymmärrä mitää

31 LF2 ei (xx) extension

32 T well (.) well basically proportional means the straight line relationship so=

33 LF6=okay

34 LF5 straight line (.) in a straight line

ASSESSMENT

Arviointi – kuuma peruna?

- Kuka voi ja saa arvioida kieltä?
- Miten?

Millaista kielitaitoa arvioidaan?

me ei saada arvioida oppilaitten englannin kielen taitoa, me arvioidaan vaan sitä, sitä aineen taitoa ja meille on ohjeistettu, että kokeet pitää olla suomeksi. Mullon monesti kysymykset suomeksi ja englanniksi ja saa vastata kummalla kielellä vaan. Mutta koska mä en oo englannin opettaja, ni mä en saa arvioida sitä niitten englannin kieltä, ollaan kyllä puhuttu...että olis hyvä, että CLIL-opettajat, ei me toki osata arvioida niinku niitten englannin kielen taitoa, mutta me voitais arvioida sitä, kuinka aktiivisesti sitä käytetään, että kuinka niinkun esimerkiksi tuntitilanteis, että sillä tavalla ja se ehkä motivois sitte oppilaitakin...että kun me ei saada aineenopettajat arvioida sitä kieltä mitenkään tai, sama juttu, voidaanko me sitten arvioida tai pitäiskö meidän arvioida jossain normioppilaitten esseevastauksista, joissa on sitä kieltä, että eihän, niinku tavallaan, eikö meidän pidä arvioida sitä oman aineen osaamista (T3 Bg, Ge)

Milloin opettajat arvioivat kieltä?

- ”En arvioi kieltä vaan pelkkää sisältöä”
- Väärinymmärrykset, muuttuneet merkitykset
- Toistuvat virheet
- Oma rooli: aineenopettaja/kielenopettaja
- Vain, jos opettavat myös kohdekieltä, mutta silloinkin roolit eriytyneet
- Harvoin yhdessä kielenopettajan kanssa

Yhteistyö?

- Kielenopettaja ja aineenopettaja
- Eri kouluasteiden välillä
- Yhteisön asia
- Milloin ja missä tälle aikaa ja tilaa?
- Onko samat käsitteet ja yhteiset tavoitteet?
- OPS-työ, projektit, teemaopetus

Mitä muuta kieli voi olla CLIL-opetuksessa?

- Jotain ekstrapaa
- Kommunikatiivisia taitoja: työmenetelmät
- Kulttuurien tuntemusta
- Toisen ymmärtämistä
- Kognitiivinen haaste: hidastaa
- Kielen opettelua yhdessä: opettajan roolin muutos
- Vieraan kielen käyttö tekee näkyväksi äidinkielen/koulun opetuskielen piilossa olevia vaikeuksia

Kaksikielisydestä monikielisyyteen

- Kaikki opetus integroi kieltä ja sisältöjä
- Oppilaiden omat kielet: näkyminen, tukeminen, asenteet
- Kielet rinnakkaisina resursseina
- Laaja kielikäsitys: symbolijärjestelmät, kuvallisuus, kehon kieli
- Arkikielestä akateemiseen kieleen siirrytään tilanteisesti

Kiitos!